

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, місто Луцьк, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії Фурман Оксані Миколаївні з галузі знань 03 Гуманітарні науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англomовних ресурсів на тематику COVID-19)» зі спеціальності 035 Філологія «01» квітня 2024 р.

Фурман Оксана Миколаївна, 1980 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2002 році закінчила Волинський державний університет імені Лесі Українки за спеціальністю «Мова і література (англійська)» та здобула кваліфікацію філолога, викладача англійської мови і літератури та французької мови. З 01 вересня 2003 року і по цей час працює викладачем англійської та латинської мов у Ківерцівському фаховому медичному коледжі Волинської обласної ради. З 2016 року – методист коледжу.

З 01 грудня 2020 року і дотепер навчається в аспірантурі заочної форми навчання Волинського національного університету імені Лесі Українки за спеціальністю 035 Філологія.

Дисертацію виконано у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, м. Луцьк.

Науковий керівник – Макарук Лариса Леонідівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри прикладної лінгвістики, декан факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Здобувачка має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 статтю у періодичних наукових виданнях інших держав, 3 статті у наукових фахових виданнях України та 10 тез у збірниках, що є матеріалами конференцій:

1. Фурман О. М. Архітектоніка і семантика складників англomовних масмедійних медичних текстів малої форми на тематику COVID-19. *Science and Education. A New Dimension. Philology*. 2021. IX (76). Issue: 260. Budapest. P. 23–26.

2. Фурман О. М. Диференційні ознаки сучасних англomовних текстів малої форми. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського: науковий журнал*. Серія «Філологія. Журналістика». 2021. Том 32 (71). № 2. Ч. 1. С. 230–236.

3. Фурман О. М. Засоби візуалізації дистантних позицій при COVID-19 в англomовних масмедійних текстах малої форми. *Науковий вісник гуманітарного ун-ту*. Серія «Філологія». 2023. № 62. С. 15–21.

4. Фурман О. М. Тракткування мультимодальності у сучасних лінгвістичних студіях. *Нова філологія: зб. наук. пр. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика»*, 2021. № 82. С. 315–320.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої

ради:

Крисанова Тетяна Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри практики англійської мови факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки зазначила, що мета та завдання дисертаційного дослідження були успішно виконані, що дало змогу дисертантці отримати нові наукові результати. Проф. Крисанова Т. А. позитивно відмітила вдале поєднання підібраних методів та елементів аналізу, засвідчила здібності дисертантки до критичного мислення та належний рівень її теоретичної підготовки, а також зауважила про доцільність приділити в роботі більше уваги ролі лексичних засобів у процесі конструювання смислу в англомовних масмедійних текстах малої форми на тематику COVID-19.

Коляда Еліна Калениківна, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри–професор кафедри практики англійської мови факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки, **рецензент**.

Позитивно відмітила, що дисертація О. М. Фурман за структурою і змістом відповідає встановленим вимогам, не містить текстових запозичень. Порушень академічної доброчесності не виявлено. Рецензована робота є самостійним завершеним дослідженням. Дисертація відзначається цікавим змістовним матеріалом, послідовністю та аргументованістю. Водночас до рецензованої праці є деякі зауваження, що можуть слугувати підґрунтям дискусії.

Зауваження:

1. Хотілося б уточнити тлумачення словосполучення «структурна побудова», яка входить до складу ключових слів. Як саме у роботі використано метод синтезу? Дисертантка зазначає: «З метою дослідження прагматичного потенціалу кожного окремого елемента тексту здійснено компонування різних елементів за допомогою методу синтезу» (с. 48)?

2. На підставі чого дисертантка робить висновок про те, що «Використання повної заперечної форми імперативних конструкцій забезпечує реалізацію їх емпатичної функції /.../» (с. 42)? Чому дисертантка послуговується терміном «жест відкритої долоні», а не терміном «жест «стоп»» (сс. 95–100)? На нашу думку, на Рис. 3.27 [555] теж зображено жест «стоп», тільки у цьому випадку він виконується двома руками.

3. Аналізуючи рис. 2.89 [582], дисертантка зазначає, що «.../ образ Статуї Свободи як символа міста та країни репрезентує цей заклик саме до жителів Нью-Йорка». Що саме змушує дисертантку вважати, що заклик вакцинуватися проти COVID-19 звернений лише до жителів Нью-Йорка, а не до всіх жителів Сполучених Штатів (с. 87)?

4. Як дисертантка трактує маніпуляцію? Хотілося б почути коментар дисертантки щодо твердження «колірне забарвлення є засобом привернення уваги та маніпуляції» (с. 89), стратегії маніпуляції (с. 142) і маніпулятивного заклику (с. 150). Чому на с. 169 згадано окрему групу текстів, які «покликані подолати стрес внаслідок негативного впливу ковіду на індивідів» (с. 169)?

5. На сс. 5, 16, 25, 26, 33, 34 доволі велика кількість прізвищ дослідників, які перераховані в одному абзаці. У тексті роботи трапляються окремі

неточності, як-от: «коло з діагональною перетинкою» (с. 76), «коло з діагоналлю» (с. 119), лексема “less safe”. Кутові дужки названі графічними (с. 126), фізичні величини 2m і 6ft – математичними (с. 128). Аналіз Рис. 3.74 на с. 125 стосується Рис. 3.73. Не зовсім точним є опис Рис. 3.120 [531], в якому зазначено: «/.../ бачимо зображення червоних силуетів, що обіймаються /.../» (с. 156). Дисертантці варто звернути увагу на написання назви філіппінського університету De La Salle University (с. 148).

Рецензент зауважила, що висловлені зауваження та міркування жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної праці. Вона є актуальною, самостійною, завершеною науковою розвідкою, що вдало вирішує поставлені дослідницькі завдання, має теоретичне та практичне значення, увиразнюється науковою новизною і достовірністю отриманих результатів. Рецензент вважає, що дисертація «Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англomовних ресурсів на тематику COVID-19)» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її авторка Фурман Оксана Миколаївна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Семенюк Тетяна Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри німецької філології факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки, **рецензент**.

Відаючи належне науковій праці Фурман Оксани Миколаївни та оцінюючи її позитивно, рецензент вважає за необхідне вказати на певні дискусійні моменти, що вимагають деталізації:

Зауваження:

1. Окреслюючи теоретичне значення дисертаційної праці, дисертантка наголошує на вагомому внескові одержаних результатів дослідження у «візуальну лінгвістику (лінгвістику семіотично ускладненого тексту)», та «мультимодальну лінгвістику» (с. 12). Хотілося б зрозуміти, чи авторка наукової праці розмежує поняття «візуальна лінгвістика (лінгвістика семіотично ускладненого тексту)» та «мультимодальна лінгвістика»? Якщо так, то постають питання: 1) Чим відрізняється семіотично ускладнений текст від мультимодального?; 2) Як Ви трактуєте поняття «візуальна лінгвістика»?

2. У третьому розділі дисертантка виокремлює способи конструювання мультимодальних текстів та, як результат, виділяє сім типових конвергентних моделей, одна з яких «посднання вербальних та невербальних складників, останній з яких превалує» (с. 132, с. 170). Певне, авторка хотіла наголосити на превалюванні не невербального складника, а вербального, оскільки у тексті роботи, де аналізуються такого виду тексти, йдеться про превалювання саме вербального складника (с. 157), що підтверджується і прикладами, і цитатою з роботи: «до цієї групи мультимодальних текстів віднесемо ті, у яких превалує вербальний компонент, а використані продуцентами іконічні складники лише

доповнюють вербальний модус» (с. 157) та суперечить виокремленій конвергентній моделі.

3. У висновках до третього розділу зазначено, що «на вербальному рівні важливими засобами вираження інформації та фокусування уваги на найважливіших її частинах слугують шрифт і колір». Вважаю за доцільне виокремлювати у писемній комунікації тріаду вербальні-невербальні-паравербальні засоби, відносячи шрифт та колір до паравербальних семіотичних ресурсів (паравербального рівня), які існують на тлі вербальних з метою привернення чи акцентування уваги на певній вербально кодованій інформації.

Загалом рецензент вважає, що висловлені вище зауваження не стосуються змісту основних положень дослідження, не ставлять під сумнів достовірність отриманих результатів та сформульованих теоретичних висновків і, звісно ж, не впливають на позитивну оцінку рецензованої дисертаційної роботи Фурман Оксани Миколаївни. Рецензент зробила висновок, що дисертація здобувачки наукового ступеня доктора філософії Фурман Оксани Миколаївни на тему «Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англійських ресурсів на тематику COVID-19)» є завершеною науковою працею, виконаною на високому науковому рівні, яка не порушує принципів академічної доброчесності та відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені у п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Кащишин Наталія Євгенівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, **офіційний опонент**.

Опонент позитивно засвідчує, що дисертація підготовлена відповідно до вимог, і відповідає викликам сучасної лінгвістики. Підкреслюючи високий науковий рівень цієї праці, доцент Кащишин Н. Є. звертає увагу на кілька запитань та зауважень.

Зауваження:

1. У Розділі 1 на с. 23 авторка стверджує, що «Єдиною відмінною ознакою таких текстів (текстів малої форми) є їх обсяг». Чи насправді це єдина відмінна ознака? Якими є диференційні ознаки текстів малої форми? Хотілося б почути відповіді на ці запитання, а також вважаємо за необхідне охарактеризувати варіативність англійських масмедійних текстів малої форми. Було б доречним пояснення у розділі 1, чи є характерні відмінності між типами текстів малої форми, взятими з різних он-лайн ресурсів. Як заявлено на с. 8, матеріалом дослідження є різноманітні англійські онлайн-ресурси (періодичні видання, вебсайти установ, центрів, організацій, соціальні мережі та ін). Така різноманітність ресурсів вимагає уточнення щодо типів текстів малої форми відповідно до їхнього джерела.

2. У дисертації знаходимо, що авторка досліджує масмедійні тексти малої форми, а також медичні тексти малої форми. Зокрема, на с. 24

знаходимо «Значному сегменту означених медичних текстів характерна композиційна чіткість...». С. 35, читаємо «Сучасні англомовні масмедійні тексти..». С. 166: «Англомовним медичним текстам малої форми властива архітектонічна варіативність...». Виникає потреба в уточненні цього ключового для дисертації поняття та його уніфікації на сторінках роботи (аналізовані тексти – це масмедійні, медичні чи медичні масмедійні (масмедійні медичного спрямування)?

3. На с. 36 авторка висуває цікаву гіпотезу про те, що «У процесі сприйняття мультимодального малоформатного тексту [...] реціпієнтом відбувається подвійне декодування інформації, що міститься у ньому. У результаті формується єдиний загальний концепт (зміст) мультимодального тексту». Чи можемо справді стверджувати, що існує повна міжмовна та міжкультурна універсальність кодів і їх однакове сприйняття? Як досягають цієї універсальності сприйняття продуценти інформації, необмеженої до певної спільноти чи країни?

На с. 89 дисертантка звертає увагу на значення кольорів у досліджуваних текстах. Виникає запитання, що потребує уточнення, чи є однаковим сприйняття кольору представниками різних культур? Чи доречно уніфікувати значення кольорів у сучасному полікультурному світі?

4. У розділі 3 знаходимо детальне трактування значень піктограм та опис кінесичних, такесичних та проксемічних засобів актуалізації превентива в англомовних текстах малої форми на тему COVID-19.

Виникає запитання, чим зумовлений вибір саме цих трьох видів засобів актуалізації превентива. А також, хотілось би зауважити, що попри системний підхід, на наш погляд, доречною і необхідною була б інформація (резюмування?) щодо систематизації цих засобів, кількісного співвідношення вербальних та невербальних складників, і, знову ж, чіткіше представлення превентива через відповідні засоби його актуалізації.

Оцінюючи дисертаційну роботу О. М. Фурман позитивно, опонент уважає, що результати роботи є новими, вони отримані авторкою самостійно. Ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертаційному дослідженні Фурман Оксани Миколаївни не виявлено. Дисертаційна робота є ґрунтовною завершеною науковою працею. Дисертація «Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англомовних ресурсів на тематику COVID-19)», повністю відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказові Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023, а її авторка, Фурман Оксана Миколаївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Тараненко Лариса Іванівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови факультету

лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», **офіційний опонент**.

Опонент позитивно засвідчує, що за своїм змістом дисертаційна робота Оксани Фурман повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія та напрямам досліджень відповідно до освітньо-наукової програми «Філологія». Дисертація є завершеною науковою працею, яка свідчить про наявність особистого внеску здобувачки у лінгвістику тексту, прагмалінгвістику, мультимодальну лінгвістику, візуальну лінгвістику й паралінгвістику. Текст дисертаційної праці витримано у науковому стилі сучасної української літературної мови. Він належним чином вичитаний, вільний від надлишкового вживання іноземних термінів-дублетів. Авторка чітко, логічно й доказово викладає ключові концептуальні положення наукової праці. Опонент зазначає, що Оксані Фурман вдалося досягти поставленої мети, розв'язавши окреслені у праці завдання, та довести комплексну природу актуалізації превентива в англійських мультимодальних текстах малої форми на підставі встановлених механізмів взаємодії їх вербальних і невербальних складників.

Акцентуючи увагу на актуальності обраної теми, новизні й переконливості висновків та високому загальнонауковому й філологічному рівнях підготовки дисертаційної праці Оксани Фурман, опонент вважає за необхідне вказати на певні дискусійні моменти, що вимагають пильнішої уваги:

Зауваження:

1. Виклад дисертаційної праці характеризується коректністю й обґрунтованістю вживання виробленого понятійно-термінологічного апарату. Одним із центральних з-поміж якого є поняття «превентиву», трактування якого наведено авторкою на с. 11 та в підрозділі 1.3 (с. 37–45), де він визначається як «особливий тип виявлення інтенцій, який в аналізованих текстах має спеціалізований інвентар засобів вираження, що засвідчують і виявляють комунікативно-прагматичний потенціал застереження щодо небезпеки захворювання». Поруч з цим, у тексті дисертації вживаються такі поняття, як «превентивні висловлення», «превентивні конструкції» (с. 38, 39, 43), «превентивні тексти» (с. 114), «превентивна функціональна спрямованість» (с. 166). Варто було б пояснити, чи диференціює авторка ці поняття? Чи розглядає їх як синонімічні або тотожні? Як ці поняття співвідносяться з традиційно вживаним у прагматиці терміном превентивний мовленнєвий акт? Цікавить також питання, чи ресструвалися у ході виконання дослідження не лише експліцитні, але й імпліцитні різновиди превентивів?

2. Матеріалом дослідження авторка обрала англійські онлайн-ресурси Великої Британії, США, Канади, на сторінках яких представлено превентивний контент на тематику COVID-19 за 2020-2023 роки. Виникає запитання, чи можна стверджувати про вияв певної лінгвокультурної специфіки (напр., британської чи американської) участі мультимодальних засобів у вираженні превентиву в досліджуваних масмедійних медичних текстах для різної аудиторії?

3. Авторка підкріплює наведені в дисертації інтерпретування й

узагальнення кількісними показниками, що заслуговує на схвалення. Водночас у роботі бракує їх унаочнення у формі таблиць або діаграм, що дозволило б однозначно визначити інваріантні моделі участі проксемічних, кінесичних і такесичних засобів вираження превентиву в аналізованих функційно-прагматичних різновидах мультимодальних текстів.

4. Пункт 2.1 дисертації присвячено структурним особливостям аналізованих текстів. Ураховуючи той факт, що їх кількість надто велика, видається слушним збільшити кількість параметрів, на підставі яких доцільно було б здійснювати їх аналіз. Попри те, що їх кількість є достатньою для аналізу в рамках цієї роботи, слід було б докладніше сфокусуватися на окремих з них та узагальнити інші можливі вектори, що резюмують їх специфіку.

5. Відомо, що мультимодальне представлення в соціальних мережах інформаційних повідомлень слугує формуванню в аудиторії стійкого сугестивного ефекту за рахунок взаємодії низки вербальних і невербальних засобів. У зв'язку з цим, вважаю, що комплексне вивчення особливостей актуалізації мультимодальних текстів малої форми на тематику COVID-19 вимагає залучення інформантів, що дозволить об'єктивно зафіксувати результати рефлексії реципієнта повідомлення під час його декодування з метою визначення тих елементів тексту, які викликають миттєвий резонанс і впливають на сприйняття та ефективність комунікації про превентивні заходи COVID-19. Тому як перспективу дослідження пропоную зосередити увагу на вивченні когнітивної основи взаємодії реципієнта з мультимодальним текстом та на взаємодії його образно-символічної складової із психічною сферою реципієнта.

Опонент зазначає, що висловлені зауваження і міркування не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та теоретичне й практичне значення результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради,

«Утрималися» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки, м.Луцьк присуджує **Фурман Оксані Миколаївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 035 Філологія.

Голова
разової спеціалізованої
вченої ради

проф. Тетяна КРИСАНОВА